List 24.

NOVICE

Tečaj LV.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 22. oktobra 1897.

Politiški oddelek.

Avstrijska kriza in Madjari.

Na političnem horizontu se prikazujejo znaki, naznanjajoči važne in dalekosežne dogodbe. Čuje se in to čedalje pogosteje beseda „Staatsstreich“, in sicer ne morda samo iz ust političnih diletantov, kakršni sede v poslanski zbornici, ampak celo iz ust povse resnih poiitikov. Saj pa so tudi razmere tako zamotane, da nihče ne ve, kako jih poravnati in urediti.

Zadnje državnozborske volitve so pripeljale v parlament novih mož in vse sili na to, da se že končno dožene našo državo nad trideset let pretresujoče narodnostno vprašanje, Slovanov ni več močno prezirati in jih pritiskati ob zid, kakor dosedaj; prišli so naposled do veljave tudi v zbornici in nobena vlada jih ne more več prezirati. To je podkopalo dosedanje nemško hegemonijo in ker so Nemci izprevideli, da si je ne morejo več ohraniti. da je konec njih prevladi v naši državi, zato so se lotili najskrajnejše opozije, iz katere se je rodila sedanja kriza.

Vlada se ne upa, pretrgati več stoletne tradicije in kar nakrat, takorekoč čez noč, inavgurirati nov sistem. Badeni nima namena, vladati proti Nemcem, on hoče samo vladati s pomočjo Slovanov in voditi avstrijsko politiko, katera ne pozna ne Nemcev ne Slovanov, ampak samo idealne Avstrijce. kakršnih pa v celi naši širni monarhiji ni najti.

Ko je Badeni prevzel državno krmilo, je razglasil, da hoče voditi parlament, da neče vladati v smislu in po načelih gotovih strank, ampak da hoče stati nad strankami. O njega vodstvu parlamenta pač ni vredno govoriti, ker ga v celem parlamentu ni človeka, kateri bi se dal voditi, pač pa se Badeni prav močno trudi, da si ohrani neodvisnost in da se vzdrži nad strankami.

Desnice pripadajoče stranke skušale so že na vse možne načine, da pridobe Badenija na svojo stran, toda vsa njih prizadevanja so se izjalovila. Badeni se ni udal.

Zdaj je Badeni pričel radi tega v največjo stisko. Razne desnici pripadajoče stranke, so mu postavile nož na vrat in mu zagrozile, da mu ne votirajo provizorne nagodbe z Ogersko.

Izbirati grof Badeni nima kje. Odprta mu je le pot porazumljenja z desnico in začel se je ž njo tudi pogajati, a če bi ta pogajanja ne imela uspeha, mora ali odstopiti, ali pa si pomoči z izrednimi sredstvi.

In vsa situvacija je taka, da poseže po izrednih sredstvih, ker mu krona ne dovoli odstopiti, saj ga ni moža, kateri bi ga hotel in mogel nadomestiti. Jedino izredno sredstvo, katero je Badeniju na razpolaganje, pa je sistiranje ustave, bodisi popolno ali vsaj delno. To bi se lahko zgodilo in bi niti ne zadelo ob poseben odpor, ako bi ne bilo računati z Madjari.

Badeni bi lahko podaljšal pogodbeni provizorij z Ogersko in izvršil celo dolgo vrsto svojih načrtov, da se temu ne ustavlja skupno ustavno podlago avstro-ogersko monarhije tvarjajoči člen XII. zakona iz leta 1867., kateri določa v svojem 25. §., da sklepa Ogerska vse, na skupne posle nanašajoče se pogodbe samo z ustavno vladano Cislitvansko in sicer posredovanjem ustavno ustvarjenih konstitucijonalnih zastopstev.

Po tej določbi bi postala Ogerska tisti dan neodvisna in popolnoma samosvoja država, kakor bi se odpravil cislitvanski parlament in to je tista ovira, katera se ustavlja vsakemu „Staatsstreichu“, dokler se drži besedila osnovnega zakona drugi kompaciscent, to je Ogerska.

Vlada je že opetovano mislila na sistiranje ustave. a podaljšanje pogodbe je hotela izvesti s cesarsko naredbo, a bala se je posledic, katero bi to moglo imeti na Ogerskem, saj ni nobena tajnost, da se krona brani z vsemi silami personalne unije z Ogersko.

Zadnji časi so se vršila v Budimpešti mej odločilnim faktorjem in mej merodajnimi politiki nekam pogosta posvetovanja, pri katerih se je mnogo govorilo in pisava

madjarskih listov dopušča domnevanje, da se je pri teh posvetovanjih doseglo porazumljenje glede eventuvalnega sistiranja ustave, katero porazumljenje hočejo menda Madjari po svoje izkoristiti.

Madjarski listi, na čelu jim merodajni „Pester Lloyd“, so namreč opustili deloma prejšnje stališče svoje glede člena XII. osnovnega zakona iz leta 1867. Zdaj ne zastopajo več nazora, da z odpravo cislitvanske ustave, specijelno cislitvanskega parlamenta, postane Ogerska neodvisna država, katera je samo po personalni uniji združena z Avstrijo kar je duhu in besedilu osnovnega zakona jedino primerno, ampak izbrali so si novo načelno stališče.

Madjari pravijo sedaj, da bi se z odpravo cislitvanske ustave, specijelno z odpravo cislitvanskega parlamenta ne pretrgale vse vezi mej Ogersko in Cislitvansko, ampak menijo, da bi tudi nadalje ostale skupne vse tiste zadeve, katere določa kot skupne državni osnovni zakon, torej vojska in zunanjepolitične zadeve, pač pa bi se premenil način dogovora mej Cislitvansko in Ogersko.

Sedaj je cislitvanska konstitucijonalna vladana država, katera ima svoj parlament, ki je jedini pooblaščen pogajati se z Ogersko glede prispevkov v skupne zadeve in sploh glede vsega, kar je s skupnimi zadevami v zvezi, obvelja pa samo to, na kar se združita i zjedinita oba parlamenta. Madjari konkludirajo sedaj takole:

Ako se odpravi cislitvanski parlament, sicer ne preostane skupnost izvestnih zadev, pač pa izgine tisti faktor, kateri je jedino pooblaščen in opravičen se z nami glede raznih nagodbenih določb dogovarjati in sklepati pogodbe. Ker ni faktorja, katerim bi se Ogerska pogajala, ima Ogerska pravico, da sama po svoji poljubnosti določa prispevke k skupnim potrebam in cislitvanska nekonstitucijonalna vlada mora biti s tem zadovoljna, kajti ona ni legitimovana, pogajati se z Ogersko, a če Ogerski sklepov neče priznati veljavnimi, pretrga vse vezi mej Cislitvansko in Ogersko in namesto sedanje realne unije stopi personalna unija.

Madjari, vedoč, da se bliža ura, ko bodo nehali izkoriščati Cislitvansko, so si torej izmislili jako premeten načrt in priznati se jim mora, da bi utegnili reusirati s tem načrtom, ako bi se ne bilo bati najviharnejšega odpora v Cislitvanski, odpora, kateri ne pokvari samo proslave petdesetletnice cesarjevega vladanja, ampak utegne imeti še drugih posledic.

Madjari gledajo vsakako z veseljem na krizo v naši polovici monarhije in upajo, da jim donese lep dobiček in to je tisto, kar smo hoteli povedati.

Politični pregled.

Državni zbor. — Vlada je predložila parlamentu nagodbeni provizorij. To je bilo znamenje, da je opozicija začela zopet z vso silo obstruirati. V zadnjih sejah se je zbornica bavila samo z nagajivimi predlogi, naj se obtoži ministerski predsednik, češ, da je kršil ustavo, ker je izdal tajen ukaz glede nadzorovanja nemškonacijonalnih shodov. Čudno je, da ministerski predsednik neče tega ukaza zbornici predložiti in jo tako prepričati, da njegov ukaz ni zahteval nič protizakonitega in nič nemoralnega, kakor trde zagovorniki obtožbe. Razprava o ministerskih obtožbah bode trajalo še dlje časa, ker so nemški razgrajači podali celo vrsto obtožnih predlogov, povrh pa zavlačujejo debate kar je le mogoče, nadeje se, da se jim končno posreči, preprečiti vzprejetje provizorne nagodbe.

Položaj. — Ozračje se čisti. Pri provizorni nagodbi z Ogersko se odloči usoda Badenijevega ministerstva. Z ozirom na to se organizujejo vse stranke. Opozicija se množi. V Schönererjevem krdelcu so nastala nesporazumljenja, vsled katerih se utegne ta klubčič združiti z nemškimi nacijonalci. Liberalcem in nacijonalcem so se pridružili tudi protisemitje, kateri pravijo, da se mora provizorna nagodba preprečiti, ker je za Cislitvansko škodljiva, in kateri hočejo vsled tega tudi obstruirati, a govori se, da se jim pridružijo tudi Lahi. Nasproti se je organizovala tudi desnica. Vsi, desnici pripadajoči klubi so sprejeli organizacijski štatut in vladi predložili svoje zahteve. V ponedeljek so se začela končna pogajanja. Vlada je doslej stala na stališčn, da jo naj desnica brezpogojno podpira. Tega pa desnica neče storiti. Razni desničarski voditelji so izjavili, da vlade ne bodo podpirali, ako ne dobe jamstev, da ugodi vlada njih zahtevam. Badeni je dobil od cesarja obsežno polnomočje, vender se sodi, da se ne bo sporazumal z desnico. Govori se celo, da se morebiti odgodi državni zbor kar za dve leti, mej tem pa da si bo vlada pomagala s cesarskimi naredbami.

Avtonomija Reke. — Ministerski predsednik Banffy se je v ogerski zbornici izrekel o državnopravnem razmerju mej Reko in Ogersko, v tem zmislu, da to razmerje sicer še ni pojasnjeno, da pa ima vlada pravico, sedanji provizorij deloma premeniti in uveljavljati ogerske zakone tudi za Reko. Vlada bode skušala posredovanjem regnikolarne deputacije doseči kolikor možno ozko zvezo mej Reko in Ogersko. Ogerski zakon ima že zdaj na rečanskih tleh prav tisto veljavo, kakor na ogerskih, ker ne gre, da bi imela Reka pravico, razveljavljati skupnoogerske zakone, kajti potem bi bila Reka tretji zakonodajni faktor. Vlada priznava avtonomijo Reke, toda avtonomijo pod državnim nadzorstvom. — Iz teh izvajanj je razvideti, da Rečani nimajo dosti upanja, da ohranijo dosedanjo svojo avtonomijo.

Poljaki in Rusi. — Šele nekaj dnij je tega, kar se je poročalo, da se je ublažilo razmerje mej Rusi in Poljaki, a že se čuje, da je ruski guverner v Varšavi izdal nov ukaz, zoper rabo poljščine. Prepovedal je kmetskim županom poljskim uradovati v poljskem jeziku in odredil, da morajo uradovati ruski. Poljake je to močno razburilo in po pravici.

Socijalizem na Nemškem. — Te dni so imeli socijalni demokratje na Nemškem svoj shod v Hamburgu. Ta shod je zategadelj, obče zanimiv, ker je pokazal, da socijalisti sami že več ne mislijo na izvedenje svojega komunističnega programa, ampak da so postali politična stranka, kakeršna je vsaka druga.

Srbija. — Kralj Aleksander je bil lani slovesno obljubil, da ustvari dogovorno s skupščino novo ustavo in da tedaj razveljavi dosedanjo „ustavo“, katero je bil usilil državi po padcu radikalnega ministerstva. Kralj je storil to obljubo, ko so se začele zadnje homatije v Orijentu in se je bilo bati, da utegne Srbija zaiti v mejnarodne komplikacije. Da bi narod verjel dani obljubi, je kralj zaukazal, naj se pri volitvah v skupščino pusti volilcem popolna svoboda. Vsled tega so bili v skupščino izvoljeni sami radikalci. Zdaj pa se kaže, da kralj ne misli izpolniti svoje obljube, saj je minila nevarnost komplikacij. Čas je tu, da kralj izpolni obljubi, so mesto da bi to storili je šel v inozemstvo in poiskal svojega izvrstnega očeta Milana, kateri se je zdaj ž njim povrnil v Belgrad Srbi sklepajo iz tega, da jih čaka nova era, da kralj sicer ne iz-

polni svoje obljube, da pa pomore na krmilo prijateljem njegovega očeta, kateri bodo potem mnogokrat napolnili vedno prazne žepe Milanove. Ministerstvo je že odstopilo.

Bolgarska in Turčija. — Bolgarska je predlagala Turčiji defensivno in ofensivno alijanco. Po tej alijanci bi Turčija priznala kneza Ferdinanda kot generalnega guvernerja Rumelije. To dostojanstvo bi ostalo v knezovi rodovini dedno. Bolgarija bi priznala sultanovo sucereniteto, Turčija pa bi jamčila za integriteto Bolgarske. Ako bi nastala vojna, morala bi Turčija poslati Bolgariji 200.000 mož na pomoč, Bolgarija pa Turčiji 100.000 mož. Londonskemu „Standartu" poroča njegov carigrajski dopisnik, da je ta alijanca že sklenjena, toda gotovosti za to še ni.

Italija. — Italijanski katoličani so se zadnji čas začeli močno gibati. Zlasti so zasnovali ostro agitacijo, kateri je namen, pridobiti italijansko prebivalstvo za obnovitev papeževe države. Laška vlada se temu seveda ustavlja in ministerstvo je ukazalo podrejenim oblastvom, naj postopajo proti katoliškemu gibanju kar najstrožje mogoče. Iz tega se je razvil pravi pravcati „Kulturkampf", kateri utegne uničiti sicer neoficijelno a vender še dosti prijazno razmerje mej papeževim in kraljevim dvorom.

Španska. — Pod pritiskom Zjedinjenih držav severoameriških, se je na Španskem zgodila važna prememba. Prišlo je na krmilo liberalno ministerstvo z maršalom Sagasto na čelu in prvi ukrep je bil, dati Kubi neko avtonomijo in odstaviti krvoločnega grozovitega guvernerja generala Weylerja. Ker je Weyler državo osleparil na vse mogoče načine, začela se je proti njemu preiskava.

Angležem v Indiji — se godi prav slabo, kajti dasi so zbrali veliko vojsko, vender ne morejo udušiti ustanka. Število ustašev se čedalje bolj množi in ustaška krdela se približujejo vedno bolj indijski meji. Zdaj ni več dvoma, da podpihuje ustaše turški sultan, katerega imajo Angleži sploh na sumu, da je nahujskal muhamedanske indijske glavarje na revolucijo, da se tako maščuje Angleški za nje sovražnost proti njemu

Obrtnija.

K obrtni politiki 18. veka.

Spisal Jos. Apih.

(Dalje.)

20. oktobra 1749. l. je ukazala občno revizijo zadrug, ker je bilo vkljub obstoječim zakonom še mnogo zadrug brez pravic, potrjenih po vladarju. V teku treh mesecev naj vse zadruge izročé gosposki svoje zadružne pravice, vlado pa treba prositi novih svoboščin in predložiti ji izkaz števila članov, dolgov in imetja. Dne 15. avgusta 1750 pa je cesarica z dvornim dekretom ponovila rokodelski red svojega očeta, tožèč, da se ta ni izvrševal in da je izvirala iz te nepostavnosti celó huda vstaja dunajskih ključarskih rokodelcev (1750). Ukazala je, da naj posebni komisarji z zadrugami vred preiščejo, v katerih ozirih se je kršil doslej rokodelski red, in da se zadrugam zabiči strogo ravnanje po zakonitih določbah, Ker javne oblasti niso postopale s primernim taktom, jim je cesarica velela, da ne smejo zoper kršitelje zakona postopati takoj z vso strogostjo, ki ima često jako neljube posledice; vedejo naj se pri takih prilikah kar najbolj previdno in naj takoj poročajo na dvor.

Preden se je izvršila revizija zadrug, je izdala vlada še nekaj ukazov za posamezne zadeve. L. 1751. je zapovedala zatreti šušmarstvo. Izvzela je pa frizêrje, katerim ni braniti itak „bornega kruhka". Prepovedala je (1752) rokodelskim pomočnikom potovati v tujino in ženiti se z inostrankami brez vladnega dovoljenja. Brezizjemna seveda tudi ta prepoved ni bila; za pojedina rokodelstva je izdala posebne „rede" itd. Že 1747. l. se je obnovila prepoved, da ne smejo jemati inostranskih dečkov za vajence, dočim se je ugodilo inostranskim obrtnikom, imajočim že mojstersko pravico, da smejo dobiti tudi meščanstvo; moralo se je pa za vsaki slučaj posebej pri dvoru prositi dovoljenja. L. 1753. je vlada pokarala črevljarje, pri katerih so zmatrali oproščenega vajenca tako dolgo za vajenca, dokler ni bil gledé dela povsem kos starejšim pomagačem. Moral je tak deček, kakor pravi dvorni dekret, biti pomagačem pokoren s skoraj hlapčevsko udanostjo, in celo bili so ga, če je le količkaj napak naredil. Vlada veleva zato mojstrom, da ne smejo delati nič razločka med mlajšimi in starejšimi pomagači, izvzemši mezde. Starejši pomagači naj si nikar ne lastijo oblasti nad mlajšimi tovariši. Štiri leta potem je cesarica zaukazala, da morajo mojstri svoje vajence pošiljati h krščanskemu nauku; ako nima pomagač spričevala, da je zadostil tej dolžnosti kot vajenec, ne more postati mojster. V organizacijo zadrug je posegla vlada 1757. l. z ukazom, da je rokodelske bratovščine v obližju mest vtelesiti mestnim zadrugam.

Vsled ukaza cesarice (l. 1749.) so morale zadruge predložiti vladi svoje pravice in prositi jo obnovitve. To se je tudi zgodilo, seveda počasi; nekaterim zadrugam se ni kar nič mudilo. Najbolj zanimivo pa je to, da so zadruge predložile načrte novih svoboščin, v katerih se nahaja marsikatera zahteva, ki je bila popolnoma nasprotna obrtni politiki one dobe. Na ta način so skušali to ali ono ugodnost zopet vtihotapiti, pa jim je izpodletelo. Že deželni odbor je bil zoper take zahteve. V nekem slučaju (pri novomeških črevljarjih in usnjarjih) jih je zval „sebične, občinstvu in državi škodljive novotarije", katerih ni dopuščati.

Kako se je vršila revizija in kako stališče so zavzemali poklicani faktorji, o tem nas pouči nastopna razprava, za katero sem nabral gradivo v listinah ljubljanskega Rudolfinuma.

Kaj pa so zahtevale rokodelske zadruge?

Najvažnejša točka pritožb in zahtev je bila že od nekdaj ta: na kmetih, po vaseh, okrog mest in trgov živi mnogo rokodelcev, ki niso vpisani v nobeno zadrugo, ki ne plačujejo nobenih bremen za zadružne namene, se niso niti dobro naučili svojega rokodelstva, niso torej „pošteni" rokodelci, temveč sami „šušmarji". (Stümper, Frötter, Störzer, Stöhrer) Ti rokodelci pa delajo mnogo škode „poštenim" rokodelcem, hodeč v „štero" (kakor pravi še dandanes kmet), prodajajoč svoje blago po sejmih, in izdelujoč obuvalo, obleko itd., celo za meščane. Zadruge bi bile najrajši zabranile vsako rokodelstvo na

*

kmetih, a temu je nasprotovala korist kmetskega prebivalstva, za katero so se krepko potegovale grajščinske gosposke. Kar so mogle mestne zadruge doseči, je bilo jedino to, da se je prepovedalo nezadružno rokodelstvo, v obližju mest in trgov. 8. marca l. 1747. je odredila Marija Terezija vsled nasveta grofa Havgvica, „da se ne sme trpeti po mestih in jedno miljo daleč okrog mest po vaseh nobeden neopravičen rokodelec, ampak jih je primorati, da pristopijo k mestnim zadrugam, in jim je nalagati prispevkov zanje. Tisti rokodelci pa, ki bivajo v vaseh, nad jedno miljo oddaljenih od cesarskih mest, in so tam potrebni, naj se ondi pusté zaradi ugodnosti za podložnike in naj se za zdaj še ne silijo k vstopu v mestne zadruge“. To je odredila cesarica vsled pritožbe, da „cvete po mestih in na kmetih po Kranjskem, šušmarstvo na škodo meščanskim rokodelcem. Ker bi bilo pa prehudo za revnega, od mest jako oddaljenega kmeta, če bi se obrti in rokodelstva po kmetih popolnoma prepovedala,“ je vlada v omenjenem smislu stavila meje obema strankama. S tem pa seveda prepira samega ni mogla udušiti, marveč so mnoge zadruge skušale razširiti svoje področje, ko je cesarica 1750. l. potrdila obrtni red iz l. 1731. in odredila na tej podlagi revizijo „svoboščin“ vseh zadrug. Pri tej priliki pa se niso bojevale zadruge samo proti kmetskemu rokodelstvu, temveč so nekatere tudi skušale druga drugo uničiti in tem načinom raztegniti svoj privilegij daleč na okrog.

Najoblastnejše so se vedli v tem oziru cirkniški črevljarji in usnjarji, ki so bili združeni v jedni zadrugi. Zahtevali so 1753. t., da se jim dá pravica prostega trženja s svojim obuvalom in usnjem od Vrhnike do Aidovščine in Vipave, na Pivki, do Reke, Ribnice, Dobrepolja in Iga. Temu pa je nasprotovala posebno Ribnica. Tam so imeli stare svoboščine iz l. 1600., 1605., 1631. in 1708. Dokazati pa Cirkničanje niso mogli, da imajo res že izdavna tako obširno pravico, kakor so jo zahtevali. Vendar so dež. odborniki nasvetovali, naj se jim potrdijo pravice, v kolikor jih imajo „in rechtmässiger Possess“, da pa se ne smejo kratiti pravice dotičnih rokodelcev v Ložu, v Ribnici, na Vrhniki, v Postojni itd. Temu nasvetu je cesarica ugodila in dovolila cirkniškim črevljarjem in usnjarjem privilegij, da smejo tržiti s svojimi izdelki skoraj po vsem Notranjskem. Zdaj jim je pa vzrastel pogum in takoj so vložili novo prošnjo pri notranjski kresiji, ki se je glasila: „Ker ne vemo, katere svoboščine imajo vsi v navedenih krajih bivajoči črevljarji in usnjarji, ki so nam delali večkrat velike sitnosti, tako da smo pri svojem obrtu trpeli izdatno škodo“, prosimo okrožni urad, naj zahteva od vseh črevljarjev in usnarjev na Vrhniki, v Logatcu, v Postojni, Vipavi, Štanjelu, Senožečah, Trnovem, Ložu, Spodnj. Nadlišku, Turjaku, Ortneku, Ribnici, Dobrepolju, v ižanski župniji in pod bistriškim samostanom svoboščinske listine, t. j. da naj se vsem prepové rokodelstvo, če se ne opravičijo z listinami.

Proti tej zahtevi so vzdignile svoj glas vse grajščinske gosposke. Ribniška gosposka ja navajala zadružne članke ribniških črevljarjev in usnjarjev (1600, 1631). Po teh svoboščinah ne smejo tuji rokodelci, razen na sejmeh, v Ribnici nič prodajati, drugače se jim zapleni vse blago. Pa tudi na tržnih dneh in cerkvenih shodih so morali plačevati cirkniški črevljarji in usnjarji po 12 soldov, in to brez ugovora, do 1753. l. Tako naj ostane tudi v bodoče.

Sodnik samostana v Bistri poroča, da so samostanski črevljarji in usnjarji samostanskim podložnikom izdelovali obuvalo in usnje, odkar obstoji samostan. Temu niso Cirkničanje nikdar ugovarjali. Pač pa so tudi smeli pohajati semnje v Bistri in tu prodajati in kupovati.

Soneški podložniki, črevljarji in usnjarji, nimajo sicer svoboščin, uživajo pa to pravico od pamtiveka in plačujejo celò grajščini po 17 kr. najemnine, in bi še več plačevali, ako bi jim ne delali škode cirkniški usnjarji in rokodelci. Ortneški usnjarji in črevljarji so pa vpisani v ribniško dotično „bratovščino“. Vipavski črevljarji in usnjarji imajo svojo bratovščino, izdelujejo pa samo staro blago za-se in za kmete, prav malo pa za kupčijo, toraj ne delajo nič škode Cirkničanjem, saj itak komaj živež zaslužijo.

Šneperški podložni črevljarji in usnjarji imajo staro pravico, po Krasu, na Pivki itd. s svojim blagom tržiti. Tega jim ni še nihče branil, saj so večinoma vpisani v loško (Lož) bratovščino; prislužijo si pa s tem načinom samo toliko, da malo lažje plačujejo svoje davščine. V Logatcu pa je bila od l. 1667. posebna zadruga, katere člani so imili izključno pravico, prodajati usnje in obuvalo. Zato pa so tudi morali plačevati grajščini po 1 gld. Črevljarska in usnjarska zadruga v Postojini in Senožečah je pa izgubila svojo svoboščinsko listino o požaru l. 1734.; sicer pa so prišli ondotni črevljarji tako na nič, da ga ne dobiš, ki bi znal „civilnemu“ človeku napraviti črevlje, in, če bi hotel tu katerega nastaniti, bi rajši zbežal, nego se dal vpisati v cirkniško zadrugo, „kajti tam (v Cirknici) niso izučeni črevljari“, ampak zgolj „praktiçierende Lederer“, ki verižijo kmetske škornje iz slabega in sežganega konjskega usnja, pa še te za drag denar; ta draginja naj bi se malo odpravila. Sicer pa, pravi dotični najemnik postojinske in senožeške grajščine, segajo Cirkničanje preko pravic, podeljenih jim po cesarici; ti hočejo podvreči vse usnarje in črevljarje v vseh trgih do morja. Zabredli bodo tem potom v hude razprtije z ondotnimi rokodelci, pa bodo to sami zakrivili, segajoč preko svojih mej. Temu bi se najbolje ustavilo, če se jim veli: „Sutor non ultra crepitam nec limites ejus“.

(Dalje sledi.)

Kmetijstvo.

Nacijonalna ekonomija in kmetijstvo.

(Dalje.)

Mej raznimi vrstami kmetijskih delavcev stoje nekaj sveta posedujoči kmetijski delavci gotovo najbolje. Ako so marljivi in štedljivi, potem vsaj izhajajo, s časoma si

celo lahko opomorejo do necega blagostanja. Njih gospodarsko uspevanje je največ odvisno od lastne sposobnosti. Žal, da je ta vrsta delavcev pri nas precej indolentna. Svoj lastni svet obdelujejo malomarno in površno, dela pa ne iščejo, dokler ni nujno potreba.

Kmetijskim dninarjem, kateri so poleg poslov najbolj odvisni od delodajalcev, se godi razmeroma še dosti dobro, ako dobivajo dober naturalni deputat in pravočasno.

Reformatorji, kateri bi radi pomagali kmetijskim delavcem vseh vrst in jim zagotovili po možnosti ugodno materijelno stanje, povdarjajo, da bi odprava kmetijskih dninarjev ne bila na korist kmetijstvu, pač pa zagovarjajo odločno, da je v lastnem interesu posestnikov, zagotoviti si primerno stalno in zanesljivo število dninarjev. Pred vsem je važno, da ima posestnik — tu pridejo pač samo veleposestva v poštev — samo toliko dninarjev, kolikor jih more tudi po zimi potrebovati, pred vsem pa mora dninar imeti upanje, da se osamosvoji in da si z marljivostjo in štedljivostjo pomore do neodvisnosti. Možno je to le na jeden način, na ta način namreč, da dninar zasluži vsaj toliko, da si sčasoma nakupi nekaj sveta, s katerim stopi v vrsto delavcev-posestnikov. Na ta način bi bilo pomagano posestnikom in dninarjem. Posestnik bi najemal delavce le kadar bi jih potreboval, namreč po leti, po zimi pa bi izhajal s posli. Dninarja pa bi upanje, da postane posestnik, priganjalo k marljivosti in k štedljivosti, ker more le na ta način dobiti materijelnih sredstev za svoje osamosvojenje.

Ustvarjenje številnih malih posestev, katerih lastniki bi bili zajedno kmetijski dninarji, ni tako težavno, kakor se mnogim dozdeva. Stvar se bode dala izvesti, kadar se interesovani večji posestniki, državna in občinska oblastva prepričajo, da je ta institucija tako v državnem kakor v kmetijskem interesu. Izseljevanje kmetijskih dninarjev izvira največ od tod, da ti ljudje sedaj nimajo upanja, da si kdaj opomorejo in si pridobe vsaj nego gotevost eksistence.

Nujno potrebna je odprava tistih dninarjev, kateri se nemški imenujejo „Einlieger“ in kateri žive zgolj ok zaslužku po leti, po zimi pa trpe pomanjkanje.

Kmetijsko delavstvo reprezentuje sloj, v kateri spada na milijoni ljudij tudi v naši državi, katerih sreča in blagostanje je torej za socijalni in gospodarski razvoj vseh naših razmer največjega pomena. Njih sedanji položaj se ne strinja z zahtevami, katera so opravičeni staviti in ako so vsled tega nezadovoljni, ni to samo dokaz, da so reforme potrebne, ampak tudi na škodo vsemu kmetijstvu. Miren in zdrav razvoj kmetijstva je največje važnosti, zategadelj pa zasluži tudi delavsko vprašanje v kmetijstvu največjo pozornost.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni del.

Sreča.

(Čarobna pripovedka. Češki spisal Julij Zeyer.)

(Dalje.)

Hitro je šla iz sobe. Šel sem v kopalnico, preoblekel se v zlatotkana oblačila, ki so tam ležala, poškropil se z dišečo vodo. Ko sem se vrnil v sobico, bile so vrtne duri na stežaj odprte, bobni in rogovi so zagrmeli in zbor devojk, ki so nosile goreče sveče iz rožnatega voska, prišel je pome v sobico. Peljale so me v vrt. Tam je čakal velik zaprt palankin, pokrit s breskovim cvetjem in srebrno tkanino. Jedna izmej devojk dala mi je zlat ključ od njega. Znova oglasila se je godba. šumna, oglušujoča. Sužnji, noseči palankin, začeli so stopati, jaz, devojke sè svečami in godci šli smo za palankinom. Vrtna pota bila so temna, kajti prastara drevesa, velike ciprese in orehi, niso puščali skozi žarkov zvezd. Bilo je, kakor bi blodili po gozdu. Čem dalje smo šli, tem zamolkleje glasila se je godba, dokler ni naposled utihnila čisto. Tudi devojk bilo je zaporedoma manj, zgubljale so se jedna za drugo in sveče njihove so ugašale, toda cesta postajala je vendar svetlejša, kajti orehovi gozd bil je vedno bolj redek. Naenkrat vstopili smo v ogromen nasad breskev, ki je dremal v čarobnem svitu zvez, katerih nisem videl do sedaj še nikdar tako žaréti, tako jasno migljati. Rosa je kapala z breskev, ki so tako bogate cvetele, da so se zdele obdane z ivjem. Nikdar nisem videl krasnejšega prizora. Sredi nasada stala je mala hišica, bela kakor lotos, zračna kakor ptičje gnezdo. Lesk na nebu žarečih zvezd odbijal se je od srebrnih njenih sten, v katerih so se gledale kakor v vodi. Pred to hišico postavili so sužnji palankin Ostal sem naposled sam, vsi sužnji, devojke in godci bili so zginili.

Iz palankina zaslišal se je sladki, sanjarski, zamolkli glas Mingein: „Pri cilju sva, v paviljonu, ki se zove: „Sreča v vrtu cvetočih breskev.“

Vzel sem ključ in odprl palankin. Nekaj kakor blesk belih žarkov padlo mi je v naročje — Mingea zavita v zavoj. Nesel sem jo v paviljon. Stopila sva v malo sobico, ki se mi je zdela prevlečena s tkanim blagom iz nitek breskovih cvetov in ivja. Poklonila sva se sedemkrat ognjišču, na katerem je gorel mal bledomodri ogenj. Potem sem jej snel zavoj. Oblečena je bila v belo svilo, pokrito z breskovimi cveti. Tudi lasje njeni bili so s tem cvetom ovenčani. Na mizici stal je srebrn kozarec z vinom. Napila sva se iz njega skupno.

„Sedaj sem tvoja, mož moj“, šepetala je Mingea, in pokleknila pred me. Potegnil sem jo na svoje srce. „O ti sreča v vrtu cvetočih breskev,“ zaklical sem. Več nisem mogel reči.

Skozi okno sijale so zvezde na najino srečo in veja cvetoče breskve, ki je zraven sobice pri oknu stala, zazibala se je, kakor bi naju blagoslavljala, ko sem nesel

Mingeo za svilnato zagrinjalo, ki je naju skrivalo tudi pred zvezdami. Sama, sama hotela sva biti, in brez teh večnih, svetih svedokov, ki so užé videli sreče — in toliko joka!

Ko se je zdanilo, zbudil me je dež vročih solz, tekočih na moj obraz iz oči Mingee.

„Čas je, da greš," rekla je ihteč.

„Zakaj me odganjaš od sebe. Jaz ostanem pri tebi. Ali pa ti pojdi z menoj. Naj izvè celi svet o najinej sreči!"

Mingea zbledela je smrtno. Posušila je solze in rekla slovesno: „Če ti je življenje moje drago, če ni ljubezen tvoja laž, potem te zaklinjam pri najinej sreči, da ne pride ime moje nikdar v človeškej družbi čez tvoje ustnice. Nihče na celem svetu ne sme niti slutiti najine sreče. Ne vprašaj, zakaj se skrivam. Enkrat zvedel boš to, a mej tem mi zaupaj. Če progovoriš, potem umrjem, zgubiš me na veke!"

„Kako morem brez tebe živeti!"

„Vrni se domov. Kadarkoli se ti posreči po noči oddaljiti se, pridi k meni. Pričakovala te bodem vedno, vsak večer, zjutraj se vselej zopet ločiš od mene."

Ubogal sem Mingea peljala me je iz paviljona. „Sreča v vrtu cvetočih breskev" k hišici, kjer sem se preoblekel v svoja oblačila, potem me je spremila k vrtnim durim, skozi katere me je bila spustila včeraj Tatarka. Pri durih mi je dala skrinjico iz dragega lesa, vložena z zlatom, posuto z biseri.

„V spomin na prvo noč v „sreči v vrtu cvetočih breskev," rekla je.

Kakor v snu korakal sem domov. Mandarinu Panju rekel sem, da sem bil do jutra pri očetu, in verjel je to rad.

Začelo se je záme novo življenje, polno najviše sreče. Skoro vsako noč ukradel sem se iz hiše mandarinove in letel k paviljonu „Srečo v vrtu cvetočih breskev." Mingea pričakovala me je vedno pri durih. Bila sva potem do jutra skupaj, razkošje, godbe, poezija so nas nasladivale. Takih pesmi, kakoršne je ona pela, nisèm bil slišal nikdar. Pesni njene imele so tako kakor godba posebno, nečuveno obliko, nekaka lepota in priprostost odlikovale so jih. Enkrat mi je dala rokopis sè staro nenavadno pisavo pisan. Bil je iz zbirke Mingeinih prednikov. Taki lipši, ki mi jih je časi darovala, bili so ne le zaradi cene. ampak tudi zaradi starodavne oblike znameniti. V skrinjici, katero mi je bila dala kot spomin na prvo noč, našel sem prekrasen, velik drag kamen noizmerne cene. Bila je nekaka miniaturna gora iz rumenih kristalov, polna zvitih jam in brlogov. Tu in tam vzdigovala se je nekaka dišeča para iz teh jam, sakupila se v oblake, v katerih so se delale iz žarkov. prihajočih iz kristalov, maie mavrice. Na vnožji gore bila so prekrasno izdelana breskova drevesa s cvetjem iz srebra in rubinov.

Če nisem mogel k Mingei, postavil sem dragi kamen pred se in mislil o njej, upiral oči na umetni breskovi nasad. Ta ko sem mislil neprenehoma nánjo; ni bilo torej čudo, da sem postal raztresen, da sem zanemarjal svoje dolžnosti, da sem zastal popolnem v studijah.

Sreča moja trajala je uže čez mesec, ko se enkrat pripeti, da je obiskal neki modrijan, ki so ga držali občno za svetnika, mandarina Panju. Bil sem prisoten pri mnogih njegovih razpravah. Mej drugim nanesla je beseda tudi na srečo človeka in na pot, katero je doseči mogoče. Pri tem filozofiškem prepiru, katerega sem poslušal le raztreseno, bilo je prisotnih mnogo osob. Po dolgej razpravi obrnil se je oni modrijan tudi k meni z vprašanjem: „In kako ti, mladenič sodiš o sreči?"

„Poznam le jedno, srečo najvišo in nečem poznati druge, namreč „Srečo v vrtu cvetočih breskev."

Govoril sem kakor brez uma in čutil takoj globokost neumnosti, do katere me je pripeljala strast in nepotrpežljivost. Umel me sicer ni nihče, toda od onega dne začel je mandarin nekaj slutiti in me opazovati. Nisem si bil pa tega prej svest, dokler ni zagrmel nekega jutra, ko sem se vračal od Mingee, tako náma: „Kam zahajaš noč za nočjo, lahkomišljeni predržneš? Sluga moj zasleduje te uže deset dni."

Osupel sem kakor omočen. Toda hitro sem se streznil, in se zlagal brez zadrege.

„No, vedite", rekel sem, „toži se mi po očetu. Vem, da je osamel in bolan, prebijem tedaj noči z njim. Bal sem se vas prositi dovoljenja, da bi morda ne mislili, da se mi užé ne dopada v našej hiši."

„Potem hvalim tvoj prestopek", odgovoril je mandarin laskavo. „Nič ne cenim više kakor ljubezen sinovsko."

Bil sem po tej nezasluženej hvali osupnen, a mislim, da me je mandarin uganil in opazoval me znova. Ostal sem tri dni doma, toda četvrto noč bilo je hrepenje moje tako močno, da sem moral videti Mingeo, naj me stane kar hoče.

Pokrila je obraz moj z ognjenimi poljubi, stisnila me močno k sebi.

„Mislila sem užé, da več ne prideš!" ihtela je in padla pri tej misli kakor uničena na sedež.

Povedal sem jej vse. Tu jo popade taka bol, da sem mislil, da umre. Bila je dolgo nema in mrzla kakor kamen. Ko se je naposled nekoliko umirila, tako da je zopet spregovoriti mogla, rekla je melanholično: „Vedela sem, da bode to tako prišlo. O da, temna usoda moja izpolnuje se! Tebe mi bodo ugrabili! Grob zija mi mračno in mrzlo nasproti!"

Na to padla je zopet v globoko omotico, iz katere so jo naposled probudile moje solze in poljubi. Tako silna, mogočna, sladka in grenka kakor oni večer do sedaj nikdar ni bila najina ljubezen. Solze in poljubi, vriskanje in jokanje, razkošje in bol, življenje in smrt, vse to osredotočilo se je nama takrat v jedno omotično blaznost. Bila sva oba utrujena do smrti, ko sva se ločila zjutraj. Mingea ni spregovorila, kazala ni nobene skrbi,

pa tuga v njenem pogledu težila me je kakor skala. Privlekel sem se s težavo domov.

Panju čakal me je v mojej sobi; bil je uže davno dan.

„Ti si torej danes zopet spal zunaj hiše?“ vprašal je mirno.

„Da bil sem pri očetu.“

Komaj sem izgovoril, odprle so se duri in oče moj stal je na pragu.

„Nesrečni, nehvaležni lažnik!“ zagrmel je náme.

Moral sem se prijeti stene, da nisem padel. Tako sem bil slab in osupnen.

„Obstani, kod se klatiš cele noči?“ vprašala sta oba moža ob jednem.

Molčal sem trdovratno.

(Konec sledi.)

Novice.

— **Osebne vesti.** Titularni deželnovladni svetnik, okrajni glavar marki Ludovik Gozani je imenovan pravim deželnovladnim svetnikom. — Dež. računski oficijal Fran Triller je imenovan kontrolorjem dež. dobrodelnih zavodov. — Kooperator dr. Jurij Pečjak je imenovan veroučiteljem na strokovni šoli za lesno obrt. — Poštar v Gorenji vasi g. Andrej Tavčar je imenovan poštarjem v Ribnici.

— **Odlikovanja.** Županu kranjskemu g. Karolu Savniku je cesar podelil naslov cesarskega svetnika, obč. svetniku kranjskemu g. Francu Dolencu pa zlati zaslužni križec s krono.

— **Imenovanja v učiteljstvu.** Dež. šolski svet je imenoval gospč. Ano Movsovo v Črnomlji za učiteljico v Šmartnem pri Litiji, g. Julija Slavšeka v Trebelnu za Leše, gospč. Rafaelo Jngličevo v Begunjah za Črnomelj, g. Karola Matejca v Zg. Logatcu za Tržič, g. Mihaela Poklukarja v Ribnici za Višnjo goro ter kvijesciranega učitelja g. Maksa Ivanetiča za Dobovec.

— **Volitev v pridobninsko komisijo.** Pridobninski zavezanci prvega pridobninskega razreda izvolili so v komisijo za odmerjenje pridobnine kot uda gg. Jos. Lenarčiča in Viljema Tönniesa, kot namestniška gg. Vinko Majdiča in Ivana Koslerja. Pridobninski zavezanci drugega pridobninskega razreda izvolili so v komisijo kot ude gg. Jos. Kriperja, Karola Binderja in Ivana Baumgartnerja, kot namestnike pa gg. dr. Iv. Stora, Antona Dečmana in Jos. Lenčeta.

Družbi sv. Cirila in Metoda so od 22. septembra do 15. oktobra t. l. poslali: Č. g. Štefan Rihar, župnik v Studenem, znesek 6 gld., nabran na njegovi inštalaciji. — G. Zofija Valenčič v Ilirski Bistrici 18 gld. — G. Prostoslav Ažman, poslovodja v Cirknici, nabral znesek 6 gld $1^1/_2$ kr. — Č. g. prof. Mlakar v Mariboru 15 gld. kot nabiro slov. dijaštva. — Podružnica Ilirska Bistrica-Trnovo 24 gld. 50 kr. — Slavna posojilnica v Slovenski Bistrici 20 gld. — Č. g. prof. dr. A. Medved v Mariboru 15 gld. kot dar nekaterih štajarskih narodnjakov „pri belem volku“. — Po g. Franjici Šmid na Gašteju pri Kranju 9 gld. $99^1/_2$ kr., in sicer je darovala vesela družba pri Mayerju povodom otvoritve nove gimnazije 3 gld. 12 kr., vesela družba na Gašteju za „pikapolonco“ na dražbi prodano 1 gld. 56 kr., iz gaštejskega nabiralnika 2 gld. 68 kr. in zaradi „lažjega“ računa gaštejska družba dodala 2 gld. $63^1/_2$ kr. — Iz nabiralnika v Svetinovi gostilni v Žirovnici 2 gld. 50 kr. — Podružnica Rečica v Savinjski dolini 30 gld. — Rodoljubna družba v Kočevju 8 gld. 90 kr. — Rajhenburški Harambaša 10 gld., namreč 4 gld. 27 kr. je nabrala Harambašica na trgatvi in 5 gld. 73 kr. je iz Čitalnične pušice. — Ženska podružnica v Trstr po svoji podpredsednici g. Karli Ponikvar 259 gld. 17 ku. — Gg. duhovniki, zbrani dne 23. septembra na Slatini 26 gld. — G. Jos Žirovnik v Gorjah pri Bledu 4 gld. 50 kr., namreč iz nabiralnika pri Črnetu 2 gld 36 kr. in pri Moravcu 1 gld. 64 kr. — Akad. podružnica v Gradcu po g. M. Spindlerju 100 gld. — Č. g. Avg. Skočir, kurat v Gradcu, donesek za mesec oktober 5 gld. — Č. g. župnik Anton Žlogar v Kranjski Gori 2 gld. mesto venca na Kopitarjev grob — Najglobokejšo zahvalo vsem milim darovalcem in onim ki so se potrudili, da so zopet nabrali tako lepe svote! Stroški za družbo rasto!

Blagajništvo družbe sv. Cirila in Metoda.

— **„Slovenec“** je dne 14. oktobra praznoval 24obletnico svojega rojstva in pri tej priliki izšel v slavnostni obliki.

— **Duhovniške vesti.** Deficijent V. Jakelj v Ribnem je imenovan administratorjem v Rovtah nad Jesenicami.

— **Kranjski klobučarji** so priredili dne 17. oktobra v Ljubljani klobučarski shod, na katerem so se posvetovali, kako pomoči njih obrti zopet do prosvita.

— **Tristoletnica.** Na dan sv. Lukeža l. 1597 je bil imenovan Tomaž Hren izvršitelj protireformacije, škofom ljubljanskim. Listi so omenjali ta dan Hrenovih zaslug za vero.

— **Telefon v Ljubljani** se je otvoril dne 16. oktobra. Telefon funkcijonira izborno in se v kratkem zveže z interurbarno progo, tako da bo možno govoriti tudi z Dunajem, z Gradcem in s Trstom.

— **Lokalna železnica Ljubljana-Vrhnika.** Vlada je koncesijonarjem za zgradbo lokalne železnice iz Ljubljane na Vrhniko gg. Ivanu Hribarju, Gabrijelu Jelovšeku in Ivanu Grudnu dovolila ustanoviti delniško društvo z imenom „Lokalna železnica Ljubljana Vrhnika“. Sedež družtvu bo na Dunaju. Zdaj se vrši odkup zemljišč. Železnica bi morala biti dograjena do meseca maja prihodnjega leta, a kar je vlada vso stvar precej zavlekla, se bo otvoritev mogla vršiti šele prihodnjo jesen.

— **Za podporu šolskih vrtov** je deželni šolski določil 25 gld. državne podpore šolam na Slapu, v Oselici, v Št. Rupertu, v Mengšu, v Krki, v Šmartnem pod Šmarno goro, v Dol. Logatcu, v Ljubnem, v Šmihelu pri Žuženberku, v Metliki in v Velesovem, a po 50 gld. deželne podporo šolam na Ostrožnem brdu, v Štalcarjih, pri sv. Marjeti, v Predoeljah, na ljubljanskem barju, v Št. Vidu nad Ljubljano, na Rakeku, v Ribnem, v Šmihelu pri Novem mestu in v Drašičah.

— **Društvo odvetniških in notarskih uradnikov v Celji** je posredovanjem posl. Žičkarja predložilo drž. zboru prošnjo glede nedeljskega počitka in glede zavarovanja za starost in onemoglost.

— **Družba sv. Mohorja Celovcu** je začela te dnij razpošiljati svojim udom knjige za l. 1898. Kakor vsako leto, bodo tudi letos dobili njeni udje bogato in lepo zbirko knjig. Izdala je družba sledeče knjige: 1.) Koledar za l. 1898. — 2.) Zgodbe svetega pisma, 4. snopič. — 3.) Sveti rožni venec. Poučna in nabožna knjiga za krsčansko ljudstvo. — 4.) Boj za pravico. Povest. Spisal Fr. I. Milovršnik. Slovenskih Večernic 50. zvezek. — 5.) Bolgarija in Srbija. Opisal Anton Bezenšek, — 6.) Poljedelstvo. Slovenskim gospodarjem v pouk spisal Viljem Rohrman. — Z veseljem in ponosom opazujemo, da se število udov od leta do leta množi. Letos ima družba 71.540 udov.

— **Trgovska-obrtna zadruga v Gorici** se je po trudoljubnem prizadevanju posl. dr. Tume končno ustanovila. Zadruga je organizovana po izgledu nemških „Selbsthilfezadrug“ in jej je namen, osloboditi slovenske trgovce in obrtujega kapitala.

— **Slovenske zahteve.** V torek se je vršilo mej desnico in vlado posvetovanje glede zahtev, od katerih izpolnitve je odvisno, če bodo slovenski poslanci glasovali za nagodbeni provizorij ali ne. Izid posvetovanja še ni znan.

— **»Dopust za popotovanje«** vzel je meseca maja poročnik domačega pešpolka št. 17. Ivan Bartoš. Potoval je na Grško, vstopil v grško vojsko in se udeležil bitke pri Domokosu, po končani vojski pa se sam ovadil avstro-ogerskemu konzulatu, kateri ga je aretoval in poslal kot begunca v Celovec.

— **Rešitev življenja** V nedeljo padla je v Ljubljani neka šestletna deklica v Ljubljanico. Gimnazijalec Lojko jo je videl in jo z nevarnostjo lastnega življenja rešil iz vode.

— **Smrtonosna zaušnica.** Dne 14. t. m. je neki pijanec in pretepač ljubljanski udaril za uho 74letnega J. Skopca tako močno, da je Skopec drugi dan potem umrl.

— **Stekel maček** je 9. in 10. oktobra na Ježici in na Črnučah vgriznil osem oseb, katere so bile poslane v Pasteurjev zavod na Dunaj.

— **Kamniške občinske volitve.** Upravno sodišče je te dni razpravljalo o pritožbi kamniških meščanov, zastopanih po odvetniku dr. Majaronu, proti dež. vladi in ministerstvu radi kamniških občinskih zadev. Upravno sodišče je pritožbo odbilo.

— **Nemška šola na slovenskih tleh.** V Pekrah pri Mariboru so razni nemški mogotci usilili občini nemško šolo. Vsled pritožbe je upravno sodišče odločilo, da se mora ta šola odpraviti, toda Nemci in ž njimi združeni renegatje so znali pregovoriti občinski zastop, da se je izrekel zdaj za ohranitev te šole. Sramota!

— **Pri okrož. sodišču v Gorici** ni sedaj. po novih imenovanjih, niti jednega sodnega pristava in niti jednega svetniškega tajnika, ki bi bil Slovenec. Res, naš pravosodni minister je vzgleden mož.

— **Javna lekarna** se napravi v Tržiču. Oblastveno dovoljenje za to se je že dobilo. Saj pa je bil že zadnji čas.

— **Tatvina.** Pri kleparju A. Belcu v Št. Vidu vlomili so hlapec Peter Šuligoj in ključarska vajenca Ivan Skalar in Anton Franki opetovano in ukradli denarja v skupnem znesku 449 gld.

— **Vseslovanska ideja na sliki.** Povodom dohoda ruskega carja Nikolaja II. v Varšavo, je bila izložena slika nekega poljskega umetnika, katera je predstavljala vseslovansko idejo. Slovani so razpostavljeni na skali, katero izdelujejo za velikanski „kip“. Na vrhu je Čeh, v sredi Rus, kateri pridno opravlja delo, poleg Rusa sedi Poljak z zavezano roko ker se je vrezal, nerodno rabè dleto. Za Poljakom so prihiteli na delo Slovak in Srbin Na podnožju z dletom v roki pa hitita delati Slovenec in Hrvat.

— **Iz vagona vrgla.** Dne 27. t. m, se je vozila devojka Saveta Gačič iz Berkazovega v Bačince na Hrvatskem. V vagonu se je vozilo žnjo dvoje surovih fantov, katera sta dekleta nadlegovala, z nesramnimi nagovori. Ker je dekle krepko odbijala nadlegovalca razjarilo je to suroveža tako, da sta zgrabila mladenko in jo vrgla iz vagona. Dekle se je močno pobilo o padcu; zoper suroveža, ki sta se lagala, da je deklica sama skočila iz vagona, je kondukter napravil ovadbo na sodišču.

— **Skrivnostna smrt dveh patrijarhov.** Milanskemu „Perseveranca“ javljajo iz Rima dne 26. sept. da sta umrla na nenavaden način patrijarha: Gregorio Jussuf, melhitski patrijarh v Damasku in Ciril Benham, patrijarh v Siriji. Oba sta umrla nagloma in v Vatikanu vlada sumnja, da oba nista umrla naravne smrti. Oba cerkvena kneza sta delovala na združenju vseh orijentalskih cerkva in sta bila radi tega zelo prigrajena turški vladi. Komentarja ni potreba.

— **Udove slavnih Francozov.** Ker je francoski narod zares vreden, da si ga jemljo vsi drugi narodi v zgled in ker so Francozi celo po simpatiji nekaki zavezniki Slovanov, je opravičeno, da se povečkrat bavimo z zanimivimi stvarmi, ki prihajajo iz Francoske. Tako čitamo v nekem parižkem listu, kako žive n. pr. udove slavnih in slovečih Francozov. Gospa Mac Mahon, udova slavnega predsednika francoske republike je odbila ponudeno jej penzijo ali pokojnino, da bi s tem državi prihranila stroškov. Kajti gospa Mac Mahon ima lastnega premoženja obilico. Ona poseduje v Parizu lepo palačo, v kateri biva po zimi in v pokrajini Lovret lep gradič, na katerem biva po leti. Njeni gosti so najodličnejši rojalisti — pripadniki francoske kraljeve krone. Gospa Carnot, udova umorjenega predsednika republike, se je popolnoma odločila od sveta, sprejema pa še visoke knježje in dostojanstvene osebe. V svoji hiši je napravila kapelico, katero je napolnila s spomini na rajnega. Tudi ona je odklonila državno penzijo. Drugače zopet živi udova zgodovinarja Micheleta. Le-ta živi sicer samotno, a peča se nepretrgoma z izdajo del svojega moža, katera še niso bila obelodanjena. — Gospa Dumas, udova slavnega dramatika Aleksandra Dumas-a, preživlja svoje udovstvo s podobnimi opravili, kakor udova Michelet, toda ona si prizadeva nasprotno, da literarna zapuščina njenega moža ne zagleda belega dne. Še marljivejša v tem pogledu pa je madama Gounod, udova slavnega glasbenika Gnunoda. Ona celo zabranjuje uprizorjanje prvenskih del svojega soproga, ker bi tako uprizarjanje utegnilo škodovati slavi Goundovi. In udova „velikega Francoza“, kakor je bil imenovan grof Lesseps, živi večji del na posestvu svojega soproga v grajščini „La Chesnaye“ kjer je Lesseps umrl. A ona dobiva od sueške družbe letne rente 120.000 frankov. Udova Pasteur-jeva pak živi v zavodu, ki nosi ime njenega moža in ima letne pokojnine 225.000 frankov.

— **Zopet nekaj novega iz barbarske Rusije.** Ta je pa že preveč, si bode mislil cenjeni čitatelj! Ta Rusijo hoče menda obrniti na-se pozornost vsega sveta in v nekaterih dneh nadomestiti, kar se je zamudilo v stoletjih. No, in ako bi bilo temu tako? Ali jo je smatrati radi tega barbarsko. Pa čujte, kaj si je zopet izmislila ta Rusija! Vlada v Petrogradu kani neko podjetje, ki se sme zares imenovati gorostasno in katerega izvršitev bi bila velikanskega pomena tako v gospodarskem kakor v industrijalnem obziru. To podjetje se tiče prekopa ali kanala mej Rigo in Kerzonom, t j. mej vztočnim in črnim morjem. Dolgost prekopa bi bila 1600 m. in bi bil v gorenjem delu širok 60 5 m. v globočini 8.5 m. Kanal bode vezal Dino in Berezino mejsaboj, pa Dnjeper. Na več krajih so že pričeli z delom, tako gradnjo ogromnih pristanišč ob Rigi in Kerzonu. Proračun stroškov znaša 200 milijonov rubljev in se morajo dela zvršeti do leta 1902.

— **Ženski porotniki.** Za septembrsko zasedanje v Port Skotu (država Kanzas) so bili upisane tri dame v listo porotnikov. To je prvi slučaj, da so se ženske pripustile k pravosodju. Zakon zahteva tam samo to, da je člen pravosodja opravičen za volitev v občinski zastop. Ker imajo omenjene tri dame občinsko volilno pravico, se ni moglo oporekati njihovemu vzprejemu v listo porotnikov. — Z ozirom na žensko emancipacijo bilo bi morda umestno pripomniti, da v izrednih slučajih — recimo na sodbah o ženskih obtožencih — ne bi bilo tako nerodno, ako sodijo kakor porotniki tudi ženske. To bi bilo naravno tudi v Evropi.

— **Milijoni, kjer bi jih treba ne bilo.** Avstrijska vojna vlada je izdala za Kreto nič manje nego 3 milijone. In zakaj? Zato ker se evropske vlasti nikakor ne morejo zjediniti, da bi pognale v Avstrijo bolno Turčijo. Ako pa desetletja dolgo prosimo v Trstu slovenske šole, tedaj so ti milijoni zapečateni s sedmerimi pečati! Kakor lojalni državljani ne bodemo nikdar odrekali državi kar je treba v obrambo nje varnosti in ugleda na zunaj; ali naše mnenje je, da naj država kaj troši tudi za dovoljnost in mir — na znotraj!!

— **Živopokopani** V Rusiji živi sekta verskih fanatikov, ki se dajejo žive zakopavat. „Peterburgskaja Gazeta" javlja od dne 5. t. m, da so v Trnovem pri Terespolju zopet izkopali truplo jedne žene in osemletne deklice, truplo jednega vinogradnika in njegove šestletne hčerke. Kovalev, vodja te sekte, je izjavil, da je znal za to, da se hočejo ti ljudje dati žive zakopati, a se je branil povedati, kje se nahajajo še drugi členi. Ruska vlada ima vršiti lepo nalogo v tem pogledu.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 13. okt. 1897. Pšenica gld. 12.— kr. rž gld. 8·— kr., ječmen gld. 6·50 kr., oves gld. 6·50 kr ajda gld. 8·50 kr., proso gld. 7·50 kr., turšica gld. 6·20 kr., leča gld. 12·— kr., grah gld. 12·— kr., fižol gld. 10·— kr (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Kuverte s firmo

priporoča

J. Blaznik-ova tiskarna v Ljubljani.

Pravi trpotčev sok je jedino oni, kateri se pripravlja v lekarni k Zrinjskemu, H. Brodjovin, Zagreb, Zrinjskega trg štev. 20.

Trpotčev sok nepresežno deluje pri vsih prehlajenjah dušnih organov, ter je najboljše sredstvo za prsni katar, kašelj, prsobol, hripavost in vratnobol. Tudi zastarani kašelj se s tem zdravilom v najkrajšem času da odpraviti; bolniki dobijo tek za jelo, lahko spijo in na ta način hitro okrevajo. — Izmed mnogih zahval spominjam tukaj samo ono: (2) (79—4)

»Velecenjeni gospod lekarnik!

Pošljite mi še tri steklenice Vašega izvrstno delojočega trpotčevega soka' potrebujem jih za moje znance. Jaz sem od dveh steklenic od neznosnega kašlja popolnoma ozdravel. Hvala Vam. Priporočil bodem ta zdravilni sok vsim prsobolnim. S poštovanjem. — Rudolf Ausim. Na Dnnaji, 20. marca 1897.

Pazi naj se toraj, da je na vsaki steklenici varstvena znamka t. j. slika bana Nikole Zrinjskega, kajti oni samo je pravi trpotčev sok, kateri to varstveno znamko nosi. — Cena steklenici s točnim opisom je 75 kr. — Razpošilja se vsaki dan s pošto na vsa mesta in sicer proti predplačilu (priračunavši 20 kr. za zamotek) ali pa po poštnem povzetju. — Ceniki raznovrstnih domačih preskušenih zdravil razpošiljajo se na zahtevo zastonj in poštnine prosto. Lekarna k Zrinjskemu, H. Brodjovin, Zagreb, Zrinjski trg štev. 20.

Loterijske srečke.

V Brnu dne 9. oktobra t. l.: 34, 6, 29, 21, 68.

Na Dunaji dne 16. oktobra t. l.: 74, 40, 37, 28, 29.

V Gradci dne 9. oktobra t. l.: 29, 43, 69, 65, 18.

Kdo pije Kathreiner-Kneippovo sladno kavo?

Vsak

kdor ljubi okusno kavo, hoče zdrav ostati in si kaj prihraniti.

V svrho varnosti občinstva pred nič-vrednimi ponarejanji nosim od sedaj nadalje to-le oblastveno registrovano varstveno znamko.

Jedino pravi

Balsam

(Tinctura balsamica)

iz lekarne pri „angelju varhu" in tovarne farmacevtičnih preparatov

A. Thierry-ja v Pregradi

pri Rogatec-Slatini.

Preskušen in potrjen od zdravstvenih oblastev. (60 - 6) (14)

Najstareje, najpristneje, najceneje ljudsko domače zdravilo, ki uteši prsne in plučne bolesti in želodečni krč itd. ter je uporabno notranje in zunanje. V znak pristnosti je zaprta vsaka steklenica s srebrno kapico, v katero je vtisnjena moja tvrdka **Adolf Thierry, lekarna „pri angelju varhu".** Vsak balzam, ki ne nosi zgoraj stoječe **zeleno tiskane** varstvene znamke, naj se odkloni kot čim cenejo tem nič vrednejo ponaredbo. **Pazi naj se torej vedno natančno na zeleno varstveno znamko, kakor zgoraj! Ponarejalce in posnemovalce svojega jedino pravega balzama, kakor tudi prekupce nič vrednih ponarejenih, občinstvo varajočih drugih balzamov, zasledujem najstrožje sodnijskim potom na podlagi zakona o varstvenih znamkah. Kjer se ne nahaja zaloga mojega balzama, naj se naroči direktno in naslovi: Na angelja varha lekarno A. Thierry-ja v Pregradi pri Rogatec-Slatini.** 12 malih ali 6 dvojnih steklenic stane franko vsake avstro-ogerske poštne postaje 4 krone, v Bosno in Hercegovino 12 malih ali 6 dvojnih steklenic 4 krone 60 vinarjev. Manj kot 12 majhnih ali 6 dvojnih steklenic se ne razpošilja. Razpošilja se samo proti predplačilu ali poštnem povzetju.

☞ **Pazi naj se vedno natančno na zgorajšno zeleno varstveno znamko, katera mora nositi v znak pristnosti vsaka steklenica.**

ADOLF THIERRY, lekarnar

v Pregradi pri Rogatec-Slatini.

C. in kr. priv. in odlikovana tovarna raznih likerov in maraskina

(Maraschino di Zara)

R. VLAHOV v Zadru.

1861.

Najbolji, najzdraveji in najglasoviteji liker na svetu proti slabemu ž elodcu itd. je

VLAHOV

Kdor si hoče ohraniti **zdrav želodec**, kdor se želi **dobro** počutiti, biti vesel, obvarovati si **zdravje**, pije naj po celem svetu razširjeni od vseh hvaljeni liker Vlahov, katerega iz zelišč kršne Dalmacije **edini na svetu napravlja R. Vlahov v Zadru.**

Varujte se ponarejanj in zahtevajte vedno pravi Vlahov iz Zadra, katerega je dobiti v vsaki trgovini in kavarni.

(11)

Odlikovanja:

Založnik Nj. c. in kr. Visokosti presvitlega gosp. nadvojvoda Leopolda Salvatorja.
Založnik kraljevske hiše Lussignan, Pariz.
Častni član italijanskega zavoda „Pogresso“ z odlikovalno svetinjo.
Privilegiran od vlade Zveznih držav severne Amerike.
Odlikovanje s poprsjem Libertadora, republike Venezuela.

Odlikovan na sledečih razstavah:

Dunaj 1873.
Svitinja za zasluge.
Neapel 1880.
Svetinja I. razreda.
Kalkuta 1883—84.
Velika svetinja.
Neapel 1885.
Zlata svetinja.
Spa (Belgija) 1891
Zlata svetinja.
Skradin 1875.
Zlata svetinja.
Trst 1882.
Zlata svetinja.
Cork (Irska) 1884.
Častna diploma.
Zagreb 1891.
Zlata svetinja.
Bordeaux 1892.
Zlata svetinja.
Berlin 1892.
Zlata svetinja.

Moji izdelki se razpošiljajo in prodajajo v:

Avstro-Ogerski,
Italiji,
Nemčiji,
Angliji,
Rusiji,
Švediji in Norvegiji,
Švici,
Danski,
Turčiji,
Grški,
Španiji,
Portugaliji,
Rumuniji,
Srbiji,
Bolgariji,
Črnigori,
Otoku Malta,
Belgiji,
Zjedinjenih državah amerikanskih,
Braziliji,
Meksiki,
Argentinji,
Indiji,
Kitajski,
Japonski,
Egiptu,
Perziji,
Arabiji,
Alžeriji,
Tunisu,
Maroku,
Otoku Kipru.

Odgovorni urednik: **August Pucihar.** — Tisk in založba: **J. Blasnikovi nasledniki.**